

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Institut za
razvoj mladih KULT

Analiza rezultata dobijenih istraživanjem mišljenja građana o poštovanju ljudskih prava u privrednom sektoru

Pripremila: Selma Šljivo

Sarajevo, maj 2021.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Sadržaj

UVOD	4
METODOLOGIJA	6
Ograničenja istraživanja	7
ANALIZA PODATAKA	8
DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE ISPITANIKA	8
I: DUŽNOST DRŽAVE DA ZAŠTITI LJUDSKA PRAVA	12
II: OBAVEZA POSLOVNOG SEKTORA DA POŠTUJE LJUDSKA PRAVA	15
III: PRISTUP PRAVNIM LIJEKOVIMA ZA ŽRTVE POVREDE LJUDSKIH PRAVA POVEZANE S POSLOVNIM SEKTOROM	20
Aneks A – Upitnik	25

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Lista grafika

Grafik 1. Spol.....	8
Grafik 2. Obrazovanje.....	9
Grafik 3. Radni status	9
Grafik 4. Oblik vlasništva preduzeća.....	10
Grafik 5. Oblast privredne djelatnosti.....	11
Grafik 6. Da li se nešto promijenilo u Vašoj radnoj dinamici tokom pandemije koronavirusa?.....	12
Grafik 7. Kako biste ocijenili ostvarivanje prava radnika u BiH?	13
Grafik 8. Način zapošljavanja u navedenim preduzećima je pravičan za sve građane.....	14
Grafik 9. Postojeće zakonske regulative u Bosni i Hercegovini pružaju adekvatnu pravnu zaštitu.....	15
Grafik 10. Molimo Vas da označite u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete s navedenim tvrdnjama.....	16
Grafik 11. Da li smatrate da pravni organi države adekvatno sankcioniraju poslodavca u slučaju povrede prava radnika?	16
Grafik 12. Jeste li ikada Vi lično bili žrtva ili ste svjedočili nezakonitom djelovanju poslodavca prema drugom uposleniku?	17
Grafik 13. Jeste li upoznati s pravima radnika?	18
Grafik 14. Prilikom zaposlenja na trenutno radno mjesto (ili na posljednje radno mjesto ako ste trenutno bez posla), da li Vas je i s kojim od ispod navedenih dokumenata poslodavac upoznao?	19
Grafik 15. Postoji li u preduzeću u kojem trenutno radite (ili ste prethodno radili ako ste trenutno bez posla) organizirana grupa za zaštitu prava radnika ili sindikat radnika?	20
Grafik 16. Jeste li (ili ste bili na prethodnom radnom mjestu, ako ste trenutno bez posla) član nekog sindikata ili organizirane grupe za zaštitu prava radnika unutar preduzeća?.....	21
Grafik 17. Zna li po kojem osnovu zaposlenik može pokrenuti postupak protiv preduzeća?.....	21
Grafik 18. Jeste li ikada pokrenuli postupak protiv preduzeća zbog narušavanja Vaših prava?.....	22
Grafik 19. Da li biste u slučaju povrede svojih prava pokrenuli pravni postupak protiv preduzeća?	23
Grafik 20. Jeste li ikada zaprimili prijetnju u slučaju da ste ukazali ili željeli ukazati na nezakonito ponašanje preduzeća?	24

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

UVOD

Prava svakog pojedinca u Bosni i Hercegovini propisana su Ustavom Bosne i Hercegovine, međunarodnim ugovorima ili konvencijama koje je potpisala Bosna i Hercegovina, kao i zakonima.

Aneks 6 Ustava Bosne i Hercegovine odnosi se na Sporazum o ljudskim pravima, kojim se svim osobama na području Bosne i Hercegovine osigurava najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda, uključujući i prava i slobode osigurane Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te njenim protokolima, kao i drugim međunarodnim sporazumima koji su posebno navedeni u Dodatku ovog aneksa. Ta prava i slobode uključuju: pravo na život; pravo na nepodvrgavanje mučenju, nehumanom ili ponižavajućem postupku ili kazni; pravo osobe da ne bude držana u ropstvu ili potčinjenosti ili da obavlja prisilni ili obavezni rad; pravo na slobodu i sigurnost ličnosti; pravo na pošteno suđenje u građanskim i krivičnim predmetima, te druga prava u vezi s krivičnim postupcima; pravo na privatni i porodični život, nepovredivost doma i korespondencije; slobodu mišljenja, savjesti i vjere; slobodu izražavanja; slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima; pravo na zaključenje braka, te osnivanje porodice; pravo na imovinu; pravo na obrazovanje; pravo na slobodu kretanja i stanovanja.

Poglavlje II Ustava Bosne i Hercegovine posvećeno je zaštiti ljudskih prava putem Komisije za ljudska prava, koja se sastoji iz Ureda ombudsmena i Vijeća za ljudska prava. Komisija za ljudska prava djeluje pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine.

Bosna i Hercegovina potpisnica je Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

Ured ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine razmatra predmete koji se odnose na slabo funkcioniranje ili na povredu ljudskih prava počinjenu od bilo kojeg organa Bosne i Hercegovine, njenih entiteta ili Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Predmeti se formiraju na osnovu pojedinačnih žalbi pravnih ili fizičkih lica ili ex officio. Ured ombudsmena ima Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, koji prima žalbe i ex officio pokreće istrage u slučajevima kada utvrdi kršenje i probleme u ostvarivanju prava proisteklih iz Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, kao i Evropske socijalne povelje. Ured ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ako utvrdi povredu prava, izdaje preporuke nadležnim organima da poduzmu mjere kako bi se ispravile povrede ljudskih prava ili slabo funkcioniranje uprave. Također, institucija savjetuje građane kako da iskoriste najpogodnija pravna sredstva ili ih upućuje na odgovarajuće institucije.

Unutar sistema državne uprave formirani su i posebni organi čija je uloga dalja promocija i unapređenje sistema zaštite ljudskih prava, kao što su: Vijeće za djecu, Agencija za ravnopravnost spolova, Odbor za Rome, Vijeće za invalidna lica i Komisija za odnose sa vjerskim zajednicama. Pri Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine formirano je Vijeće za nacionalne manjine, kao savjetodavni organ.

Poglavlje III Aneksa 6 Ustava Bosne i Hercegovine posvećeno je drugim organizacijama koje se bave ljudskim pravima. Naglašava se obaveza promoviranja i poticanja djelovanja nevladinih i međunarodnih organizacija za zaštitu i promoviranje ljudskih prava. Pozivaju se Komisija UN-a za ljudska prava, OSCE, Visoki komesarijat UN-a za ljudska prava i druge nevladine ili regionalne misije i organizacije za ljudska prava da pažljivo prate stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, uključujući osnivanje mjesnih ureda i slanje posmatrača, izvjestitelja i drugih relevantnih osoba, te na obavezu da im se pružaju efikasna i potpuna pomoć, pristup i olakšice.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Bosna i Hercegovina ima zakone koji štite ljudska prava u svim odnosima, a to su Zakon o zabrani diskriminacije i Zakon o ravnopravnosti spolova. Tu su definirani pojmovi diskriminacije, ravnopravnosti spolova, te je navedena i kaznena odredba za prekršioce.

Usvojen je Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine za period 2018–2022. godine, koji sadrži mjere koje će biti provedene radi realizacije tri strateška cilja usmjerena na izradu, provođenje i praćenje programa mjera za unapređenje ravnopravnosti spolova u institucijama vlasti po prioritetnim oblastima; izgradnju i jačanje sistema, mehanizama i instrumenata za postizanje ravnopravnosti spolova; kao i uspostavljanje i jačanje saradnje i partnerstva. Među prioritetnim oblastima su sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici i trgovinu osobama, rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima, javni život i donošenje odluka, te dalje jačanje saradnje na regionalnom i međunarodnom nivou.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine ustanovilo je Ured agenta za zastupanje Bosne i Hercegovine pred Evropskim sudom za ljudska prava.

Što se tiče vanjske politike Bosne i Hercegovine kada su u pitanju ljudska prava, Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine u svom vanjskopoličkom djelovanju promovira politiku zaštite ljudskih prava svih osoba i svim državama u skladu s međunarodno priznatim standardima za zaštitu ljudskih prava. U svojoj vanjskoj politici Bosna i Hercegovina se zalaže za jačanje demokratije i promociju ljudskih prava, polazeći od načela da zaštita ljudskih prava svakog pojedinca i vladavina prava u cjelini pružaju dobru osnovu za sigurnost i mir u svijetu.

Bosna i Hercegovina je ratificirala međunarodne instrumente u oblasti ljudskih prava, uključujući konvencije UN-a, Vijeća Evrope i pripadajuće protokole, prema kojima postoji obaveza izvještavanja, a zalaže se za dosljednu saradnju s ugovornim organima UN-a osnovanim prema tim konvencijama.

Učešće Bosne i Hercegovine u radu međunarodnih organizacija također je značajno, a tu se ističu saradnja s OSCE-om i punopravno članstvo Bosne i Hercegovine u Vijeću za ljudska prava UN-a.

Bosna i Hercegovina je postankom članicom OSCE-a prihvatila načela Završnog dokumenta iz Helsinkija. Bosna i Hercegovina saraduje s OSCE-om na području promocije i zaštite ljudskih prava. Misija OSCE-a djeluje u Bosni i Hercegovini, u okviru koje postoji Odjel za ljudska prava, čija je uloga da prati stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, te da u tom cilju usko saraduje s domaćim organima u Bosni i Hercegovini. To su prije svih: Institucija ombudsmena, Ustavni sud Bosne i Hercegovine i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, te s međunarodnom zajednicom.

Bosna i Hercegovina ima status punopravne članice Vijeća za ljudska prava UN-a. Učešće delegacije Bosne i Hercegovine u radu Vijeća odnosi se na praćenje rada Vijeća tokom njegovog zasjedanja, te praćenje rada radnih grupa i ostalih organa Vijeća. Vanjskopolički pravci Bosne i Hercegovine, Platforma za nastup delegacije Bosne i Hercegovine na Generalnoj skupštini UN-a te strateški principi Bosne i Hercegovine za pridruživanje euroatlantskim integracijama osnova su za nastup delegacije Bosne i Hercegovine u radu Vijeća za ljudska prava.

Iako je dosta urađeno u drugim segmentima zaštite ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, u okviru kojih se sporadično navode i ljudska prava u poslovanju, do sada nisu usvojeni dokumenti koji se tiču isključivo zaštite ljudskih prava u poslovanju.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

METODOLOGIJA

Institut za razvoj mladih KULT u okviru inicijative "Poboljšanje ljudskih prava u privrednom sektoru" nastoji ispitati stavove i mišljenja građana u BiH o poštovanju ljudskih prava u privrednom sektoru. Uzimajući u obzir da se radi o privrednom sektoru, ovim istraživanjem se nastojalo ispitati što više osoba koje su direktno ili indirektno povezane s privrednim sektorom.

Utvrđivanje mišljenja o trenutnom stanju ljudskih prava u privrednom sektoru te definiranje prostora za njihovo poboljšanje jedan je od ciljeva ovog istraživanja.

Ispitivanje mišljenja metodološki je podijeljeno kroz tri aspekta te uvodni dio koji čine demografska pitanja.

Proces ispitivanja mišljenja odvio se kroz tri aspekta koja se odnose na prava radnika u privrednom sektoru. Prvi aspekt u fokusu ima dužnost države da zaštiti prava radnika, odnosno postojanje zakonskih regulativa koje aktivno štite prava radnika. Ovim istraživanjem nastojalo se ispitati da li stanovništvo poznaje određene regulative koje štite prava radnika i kakvo je mišljenje o pravičnosti i jednakopravnosti u privrednom sektoru.

Drugi aspekt se ogleda u tome da li privredni subjekti poštuju zakonske regulative koje se odnose na zaštitu prava radnika na radnom mjestu. Istraživanjem mišljenja o ovom aspektu nastojalo se pokazati kakav je stav stanovništva o poštovanju prava radnika, odnosu prema zajednici i okolišu od strane pravnih subjekata.

Treći aspekt jeste poznavanje pravnog lijeka i njegovog efektivnog korištenja u slučaju narušavanja prava radnika od strane privrednih subjekata.

Metodološki pristup istraživanju se ogleda kroz kvantitativnu analizu prikupljenih podataka putem ankete. Prikupljanje podataka se obavilo pomoću alata LimeSurvey. Ovaj alat omogućava da se anketa kreira online i bude dostupna putem linka koji je dostupan populaciji putem društvenih mreža, platformi te drugih uređaja komunikacije. Anketa je po strukturi poluotvorenog tipa. Naime, većina pitanja ima ponuđene opcije odgovora, dok u određenim pitanjima pored ponuđenih opcija postoji mogućnost da ispitanik unese svoje odgovore.

Vremenski okvir provedbe istraživanja je za period od 5. 3. 2021. do 5. 5. 2021.

Kvantitativna analiza obrađena je kroz Statistički paket za društvene nauke (IBM Statistical Package for the Social Sciences SPSS). Navedeni paket namijenjen je statističkoj obradi podataka, a rezultati su prikazani u tabelama i grafikonima te interpretirani kroz objašnjenja u kraćim tekstovima. Kvantitativna analiza je predstavljena u vidu deskriptivnog prikaza odgovora od stanovništva na anketu.

Uzorak označava sve punoljetne građane bez obzira na njihov radni status. Pitanja nude odgovore na koje mogu odgovoriti i zaposleni i nezaposleni. Zaposlene osobe imaju nekoliko dodatnih pitanja gdje mogu odgovoriti po osnovnu

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

vlastitog iskustva. Uzorak nije bio posebno stratificiran jer se nastojalo prikupiti što više mišljenja stanovništva o ljudskim pravima u privrednom sektoru. Broj osoba koje su pristupile upitniku je 603.

Prikupljanje kvantitativnih podataka

Uzorku se pristupalo anonimno putem online alata. Najveći razlog za online pristup jeste trenutna pandemija COVID-19 te lakša distribucija upitnika među stanovništvom. Pored distribuiranja upitnika putem društvenih mreža, drugi način pristupanja ispitanicima jeste da su se kontaktirala preduzeća kojima bi se podijelio link, a nakon toga preduzeća bi distribuirala link svojim zaposlenicima.

Ograničenja istraživanja

Kako uzorak nije striktno stratificiran, mišljenja koja tražimo su općenita i mogu se pripisati ukupnom stanovništvu prije nego određenoj skupini unutar stanovništva. Drugo ograničenje jeste što je upitnik distribuiran putem interneta, socijalnih mreža i drugih platformi i uređaja. Na ovaj način upitniku su mogle pristupiti isključivo osobe koje imaju pristup navedenim uređajima i mrežama te znaju rukovati njima.

Napomena: u ovoj analizi imenice koje se odnose na osobe bez obzira na njihov gramatički rod podrazumijevaju oba prirodna roda, odnosno spola.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

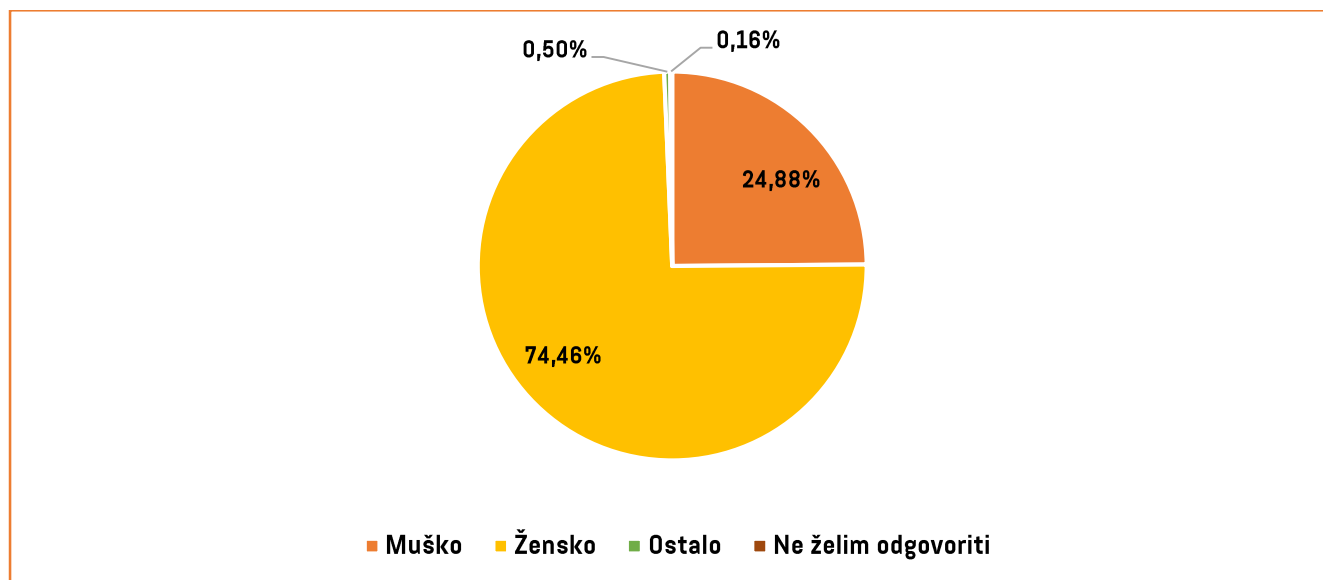
ANALIZA PODATAKA

U istraživanju je učestvovalo ukupno 603 ispitanika, od kojih je njih 566, odnosno 93,86% zaposleno ili je u proteklom periodu bilo zaposleno, a preostalih 6,14% ispitanika nikada nije bilo u radnom odnosu. U odnosu na relevantnost pitanja, na neka od njih je odgovaralo 93,86% ispitanika koji su zaposleni trenutno ili su bili zaposleni.

DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE ISPITANIKA

Spol

Spolna struktura ispitanika pokazuje da od ukupnog broja ispitanika, njih 74,46% je ženskog spola, dok je ispitanika muškog spola 24,88%. Samo 0,50% osoba je odabralo opciju „ostalo“ na pitanje o spolu, a preostalih 0,16% osoba nije željelo odgovoriti na ovo pitanje.

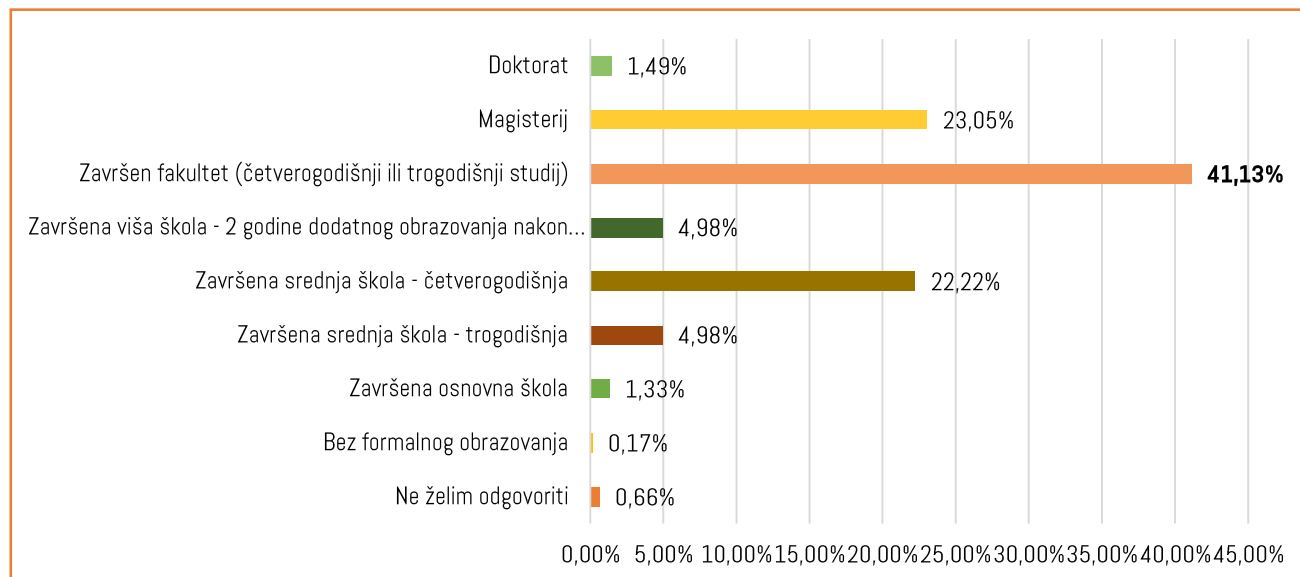
Grafik 1. Spol

Obrazovanje

Najveći broj osoba koje su učestvovala u anketi, njih 41,13% ima završen fakultet, odnosno četverogodišnji ili trogodišnji studij. Ukupno 23,05% učesnika u istraživanju ima završen magisterij, a srednju četverogodišnju školu 22,22% učesnika. Među učesnicima je bilo i onih koji su završili treći ciklus studija, odnosno doktorat, i to 1,49% učesnika. Shodno dominantnom učešću osoba ženskog spola u ovom istraživanju, različiti su i odnosi u drugim parametrima, pa je tako učešće žena koje imaju završen doktorat 66,67%, a muškaraca 22,22%, dok se preostalih 11,11% ispitanika sa završenim doktoratom izjašnjava kao „ostalo“. Detaljnijom analizom podataka utvrđeno je da žene čine visokih 82,01% ispitanika sa završenim magisterijem, a preostalih 17,99% su muškarci. Također, 0,17% ispitanika koji se izjašnjavaju da su bez formalnog obrazovanja su muškarci. Na osnovu prikupljenih podataka, žene u našem uzorku su obrazovanije od muškaraca.

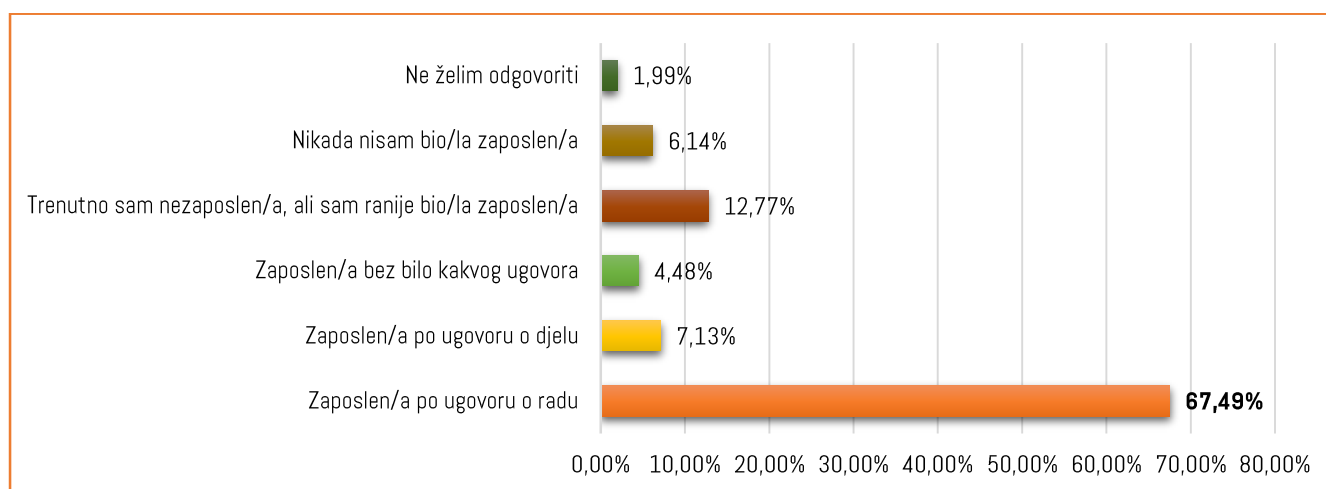
Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Grafik 2. Obrazovanje

Radni status

Od ukupno 603 učesnika istraživanja, više od 2/3, odnosno 67,49% ispitanika navodi da je zaposleno po osnovu ugovora o radu, dok 12,77% učesnika navodi da su trenutno nezaposleni, ali da su ranije bili zaposleni. Relativno visok postotak od 7,13% učesnika navodi da je zaposleno po osnovu ugovora o djelu, dok 6,14% učesnika kaže da nikada nisu bili zaposleni. Poražavajući podatak predstavlja 4,48% zaposlenih bez bilo kakvog ugovora.

Grafik 3. Radni status

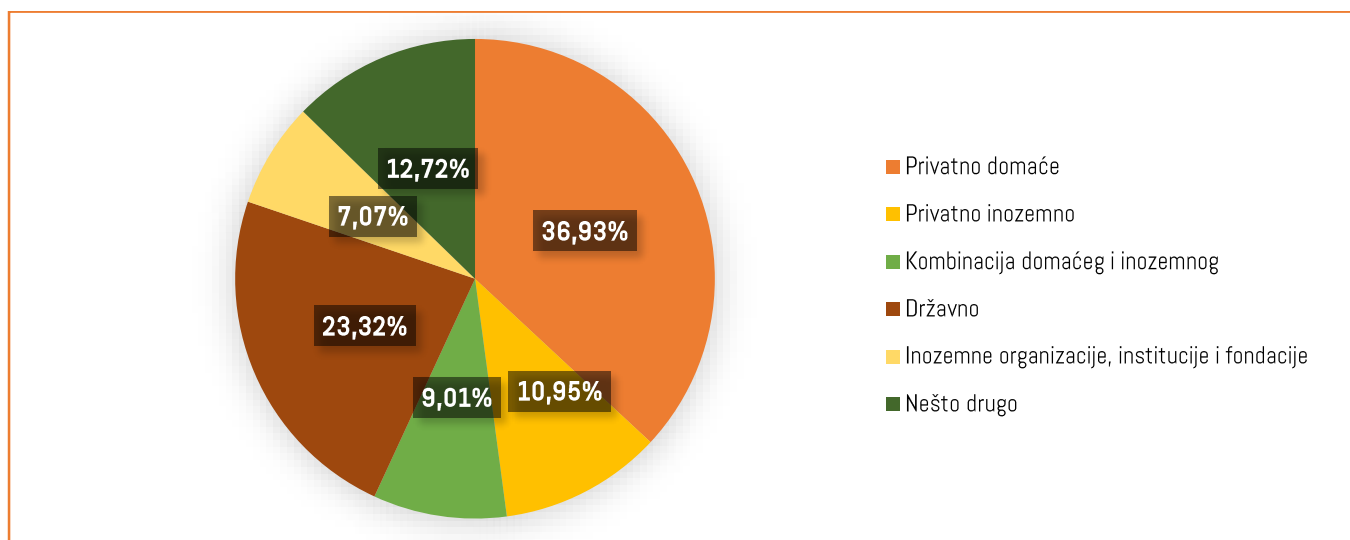

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Oblik vlasništva preduzeća

Na pitanje o obliku vlasništva preduzeća odgovarali su svi učesnici koji su trenutno zaposleni i koji su nekada bili zaposleni, ostalih 6,14% učesnika nije odgovaralo na postavljeno pitanje. Procentualno, najveći broj, odnosno 36,93% od ukupno 566 ispitanika koji su odgovorili na ovo pitanje, navodi da je zaposleno ili je bilo zaposleno u privatnom domaćem preduzeću, zatim je tu 23,32% zaposlenih u državnim preduzećima. Procentualno najmanje zaposlenih, odnosno njih 7,07%, jeste u inozemnim organizacijama, institucijama ili fondacijama.

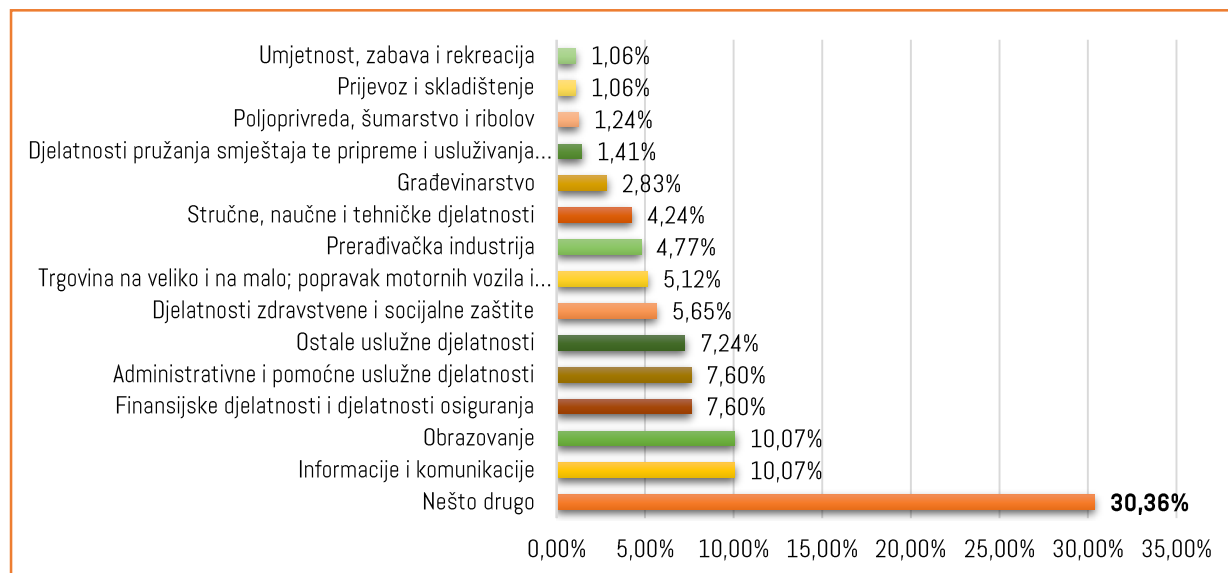
Grafik 4. Oblik vlasništva preduzeća

Oblast privredne djelatnosti

Ukupno 566 učesnika istraživanja je imalo mogućnost da odgovori na pitanje o oblasti privredne djelatnosti u kojoj su zaposleni trenutno ili su bili ranije u zavisnosti od odgovora na trenutni radni status. Od ponuđenih opcija, najveći postotak učesnika, 30,36%, naveo je da su u pitanju neke druge oblasti privredne djelatnosti, a podjednak postotak učesnika, 10,07%, navodi da je trenutno zaposleno ili je ranije bilo u oblasti informacija i komunikacija, te obrazovanja. Zatim, podjednak broj učesnika, njih 7,60%, zaposlen je ili je bio zaposlen u oblasti finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja, te administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti. Značajan udio zaposlenih od 7,24% je u oblasti ostalih uslužnih djelatnosti. Najmanji postotak zaposlenih od 1,06% jeste u oblasti umjetnosti, zabave i rekreacije, te prijevoza i skladištenja.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Grafik 5. Oblast privredne djelatnosti

Da li se nešto promijenilo u Vašoj radnoj dinamici tokom pandemije koronavirusa?

Na pitanje o tome da li se nešto promijenilo u radnoj dinamici tokom pandemije koronavirusa većina učesnika, odnosno njih 43,89%, navelo je da se ništa nije promijenilo, zatim 19,45% učesnika navodi da im je povećan obim posla, a 8,04% učesnika odgovara da im je plaća umanjena tokom pandemije koronavirusa. Značajan postotak ispitanika, 7,56%, navodi da su prije pandemije koronavirusa bili bez posla. Od ispitanika koji su naveli da su za vrijeme pandemije trajno ostali bez posla, 83,37% su žene, a 16,67% su muškarci.

Učesnici koji su odabrali opciju ostalih odgovora su imali mogućnost da obrazlože najznačajniju promjenu koja im se dogodila za vrijeme pandemije. U kategoriji najbrojnijih ostalih odgovora izdvaja se „rad od kuće“. Ova promjena se desila kod 2,57% učesnika kompletnog istraživanja, odnosno kod 36,36% učesnika koji su odabrali opciju ostalo. Pored navedenog ispitanici su iznijeli i svoj stav o trenutnoj situaciji, a neki od odgovora slijede u nastavku:

„Smanjen broj ljudi, ostajemo prekovremeno neplaćeno.“ (Žensko)

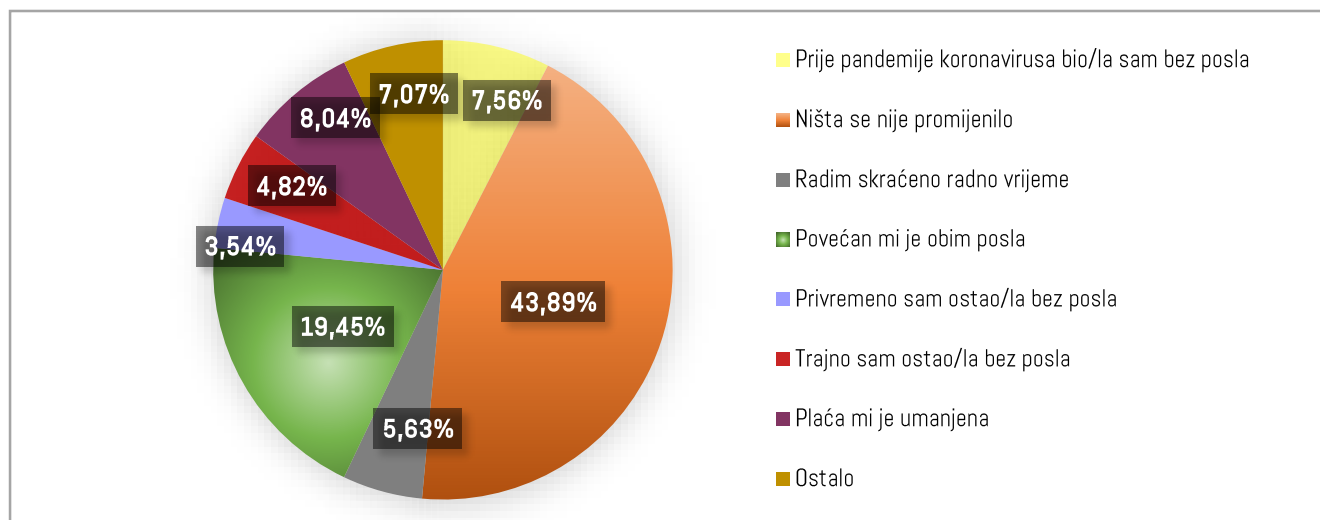
„Bila sam na porodiljskom tokom pandemije, zatim sam po isteku porodiljskog i isteku ugovora ostala bez posla.“ (Žensko)

„Radim 12 sati dnevno za platu koja je manja od minimalne, a šest dana u sedmici. Gdje je tu zakon, dok mi radimo da bismo se prehranili, oni se bogate?!“ (Muško)

„Nisam prijavljena, radim na ugovor o djelu.“ (Žensko)

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Grafik 6. Da li se nešto promijenilo u Vašoj radnoj dinamici tokom pandemije koronavirusa?

I: DUŽNOST DRŽAVE DA ZAŠTITI LJUDSKA PRAVA

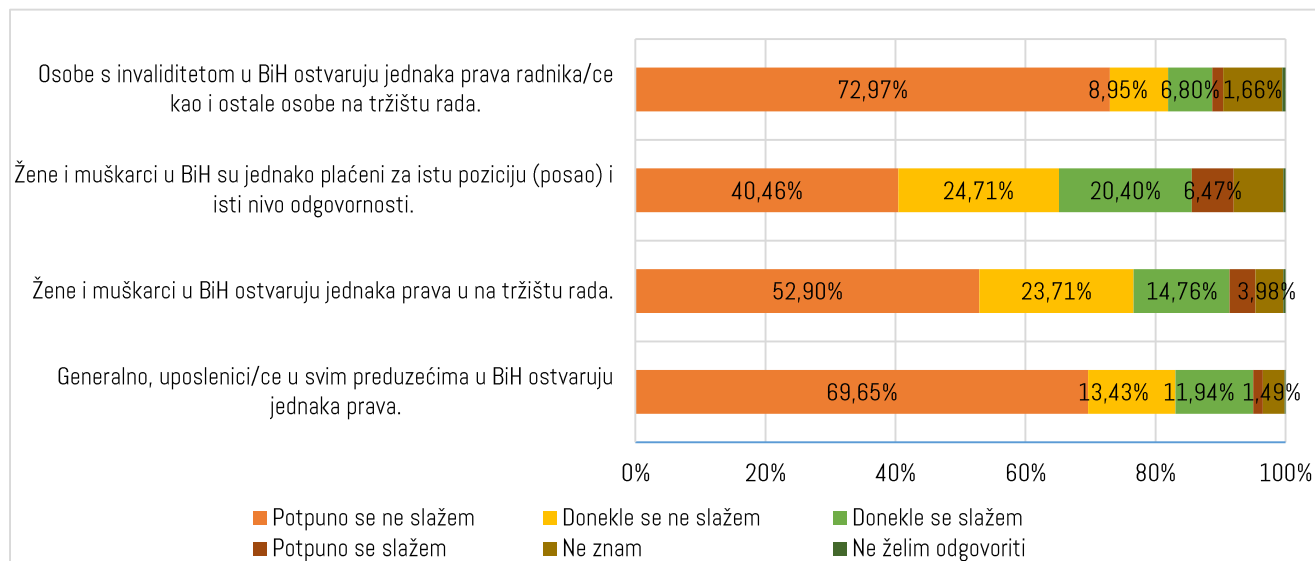
Kako biste ocijenili ostvarivanje prava radnika u Bosni i Hercegovini?

Analiza ostvarivanja prava radnika u Bosni i Hercegovini pokazuje da 1,49% ispitanika u potpunosti smatra da generalno uposlenici u svim preduzećima u Bosni i Hercegovini ostvaruju jednaka prava, dok 69,65% njih ističe da se u potpunosti ne slažu s tim da svi uposlenici ostvaruju ista prava. Detaljnijom analizom utvrđeno je da se 75,66% žena i 24,34% muškaraca potpuno ne slaže da svi uposlenici ostvaruju jednaka prava. S druge strane, 52,90% ispitanika u potpunosti se ne slaže s tim da žene i muškarci u Bosni i Hercegovini ostvaruju jednaka prava na tržištu rada, a 3,98% ispitanika potpuno se slaže da žene i muškarci ostvaruju jednaka prava na tržištu rada. Prema spolnoj strukturi, ukupno 81,45% žena i 18,55% muškaraca je navelo da se potpuno ne slaže s tim da žene i muškarci ostvaruju jednaka prava na tržištu rada.

Konstataciju u okviru postavljenog pitanja da su žene i muškarci u Bosni i Hercegovini jednako plaćeni za istu poziciju (posao) i isti nivo odgovornosti u potpunosti ne podržava 40,46% ispitanika, a 6,47% ispitanika ističe da se u potpunosti slaže s postavljenom tezom. Prema spolnoj strukturi, ukupno 83,47% žena i 16,87% muškaraca izjavilo je da se potpuno ne slaže s tim da su žene i muškarci jednako plaćeni za istu poziciju i isti nivo odgovornosti. Ukupno 72,97% ispitanika se u potpunosti ne slaže s tim da osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini ostvaruju jednaka prava radnika kao i ostale osobe na tržištu rada, a 1,66% ispitanika kaže da se u potpunosti slaže s ovom tvrdnjom. Prema spolnoj strukturi, detaljna analiza je pokazala da 77,68% žena i 22,32% muškaraca navodi da se potpuno ne slažu s tim da osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini ostvaruju jednaka prava radnika kao i ostale osobe na tržištu rada.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

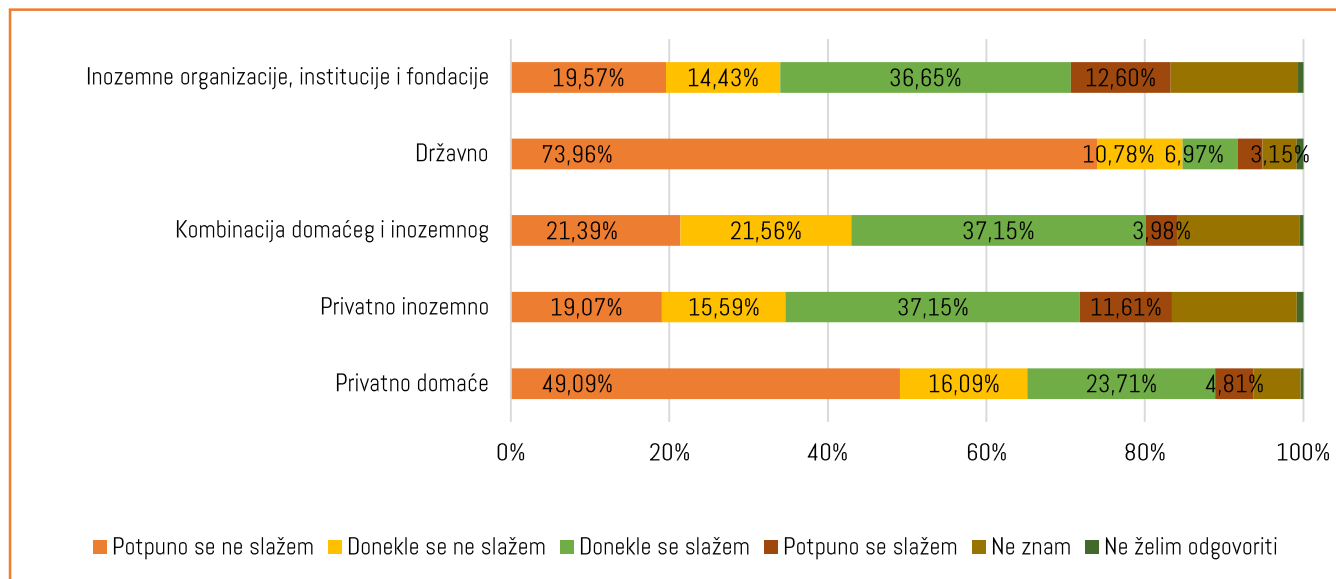
Grafik 7. Kako biste ocijenili ostvarivanje prava radnika u BiH?

Način zapošljavanja u različitim oblicima preduzeća

Istraživanje je imalo za cilj i da otkrije mišljenje ispitanika o načinu zapošljavanja u različitim oblicima preduzeća te pravičnosti zapošljavanja u njima. Tako se 49,09% ispitanika u potpunosti ne slaže s tim da je način zapošljavanja u **privatnim domaćim preduzećima** pravičan za sve građane, a njih 4,81% se u potpunosti slaže s ovom tezom. Kada je u pitanju zapošljavanje u **privatnim inozemnim preduzećima**, 37,15% ispitanika navodi da se donekle slaže s tim da je način zapošljavanja u ovoj vrsti preduzeća pravičan za sve građane, njih 15,59% se donekle ne slaže s tim. Najveći broj ispitanika, njih 37,15%, navodi da se donekle slaže s tim da je način zapošljavanja u preduzećima koja su kombinacija domaćeg i inozemnog pravičan za sve građane. Ipak od svih postavljenih pitanja pojedinačno najveći postotak neslaganja jeste da je zapošljavanje u **državnim preduzećima** pravično za sve građane, gdje 73,96% ispitanika navodi da se u potpunosti ne slaže da jeste tako. Ukupno 3,15% ispitanika se potpuno slaže da je način zapošljavanja u preduzećima koja su u vlasništvu države pravičan za sve građane, a 6,97% njih se donekle slaže. Na kraju, ispitanici su još mogli iznijeti svoj stav o pitanju inozemnih organizacija, institucija i fondacija, gdje je najveći postotak ispitanika, njih 36,65%, naveo da se donekle slažu da je način zapošljavanja pravičan za sve građane. Način zapošljavanja u ovoj vrsti preduzeća predstavlja nepoznanicu za čak 16,09% ispitanika.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Grafik 8. Način zapošljavanja u navedenim preduzećima je pravičan za sve građane.

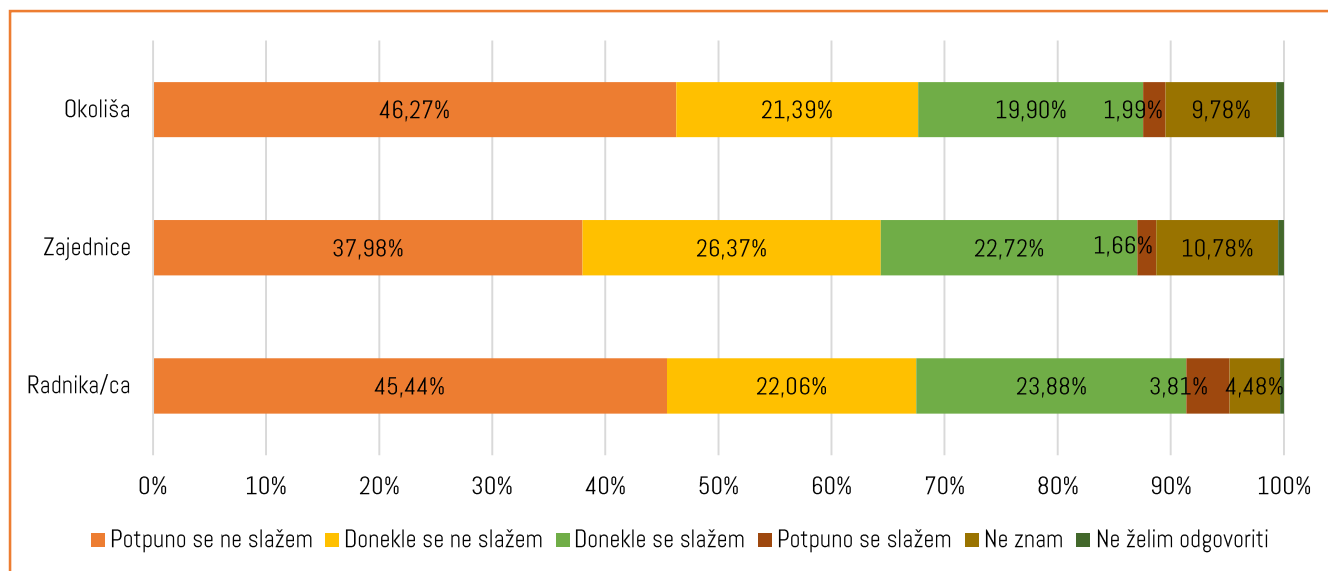
Postojeće zakonske regulative u Bosni i Hercegovini pružaju adekvatnu pravnu zaštitu.

Istraživanje se ticalo i postojeće zakonske regulative u Bosni i Hercegovini, te adekvatnosti pravne zaštite koju ona pruža kada su u pitanju radnici, zajednica i okoliš. Od navedene tri kategorije, ispitanici su najveće neslaganje iskazali kod pravne zaštite okoliša, gdje se 46,27% ispitanika u potpunosti ne slaže da postojeće zakonske regulative pružaju adekvatnu pravnu zaštitu okoliša. Važno je napomenuti i da 9,78% ispitanika ne poznaje ovu oblast u toj mjeri da može donijeti konačni stav. Kada je u pitanju adekvatna pravna zaštita radnika, visokih **45,44% ispitanika navodi da se u potpunosti ne slaže s tim da postojeće zakonske regulative u Bosni i Hercegovini pružaju adekvatnu pravnu zaštitu radnicima, a svega 3,81% ispitanika se u potpunosti slaže da je pravna zaštita radnika u Bosni i Hercegovini adekvatna.**

Naposljetku, ispitanici su iznijeli svoje stavove o pitanju adekvatnosti pravne zaštite zajednice, gdje 37,98% ispitanika navodi da se u potpunosti ne slaže da je pravna zaštita adekvatna, a svega 1,66% ispitanika se u potpunosti slaže da postojeća zakonska regulativa u Bosni i Hercegovini pruža adekvatnu pravnu zaštitu zajednice. Ukupno 10,78% ispitanika nije znalo odgovoriti na pitanje.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

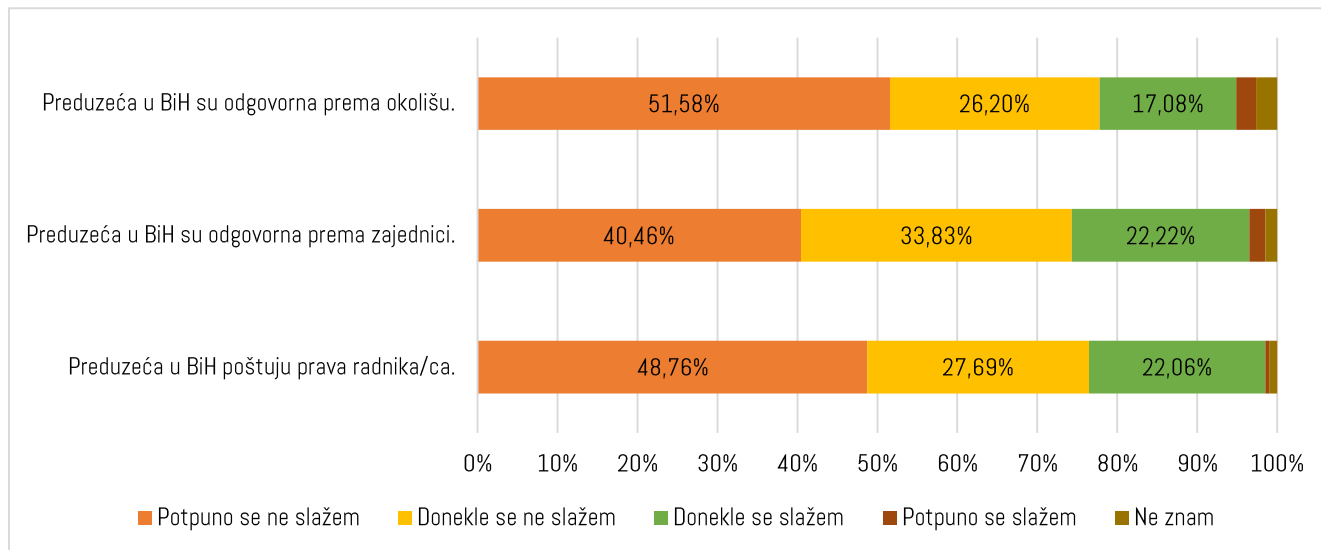
Grafik 9. Postojeće zakonske regulative u Bosni i Hercegovini pružaju adekvatnu pravnu zaštitu.

II: OBAVEZA POSLOVNOG SEKTORA DA POŠTUJE LJUDSKA PRAVA

U dijelu analize koji se tiče obaveze poslovnog sektora da poštuje ljudska prava, pred ispitanike se postavilo pitanje u kojem trebaju iznijeti stav o tome u kojoj mjeri se slažu ili ne slažu s tim da preduzeća u Bosni i Hercegovini poštuju prava radnika, te da su odgovorna prema zajednici i prema okolišu. Najistaknutiji stav je od 51,58% ispitanika koji se u potpunosti ne slažu da su preduzeća u Bosni i Hercegovini odgovorna prema okolišu, a ukupno 2,49% ispitanika se potpuno slaže da su preduzeća u Bosni i Hercegovini odgovorna prema okolišu. Potpuno neslaganje o pitanju poštovanja prava radnika izrazilo je 48,76% ispitanika, a **minimalnih 0,50% ispitanika se u potpunosti slaže da preduzeća u Bosni i Hercegovini poštuju prava radnika**. Konačno, 40,46% ispitanika se potpuno ne slaže s tim da su preduzeća u Bosni i Hercegovini odgovorna prema zajednici, a samo 1,99% ispitanika navodi da se potpuno slaže s tim da su preduzeća u Bosni i Hercegovini odgovorna prema zajednici.

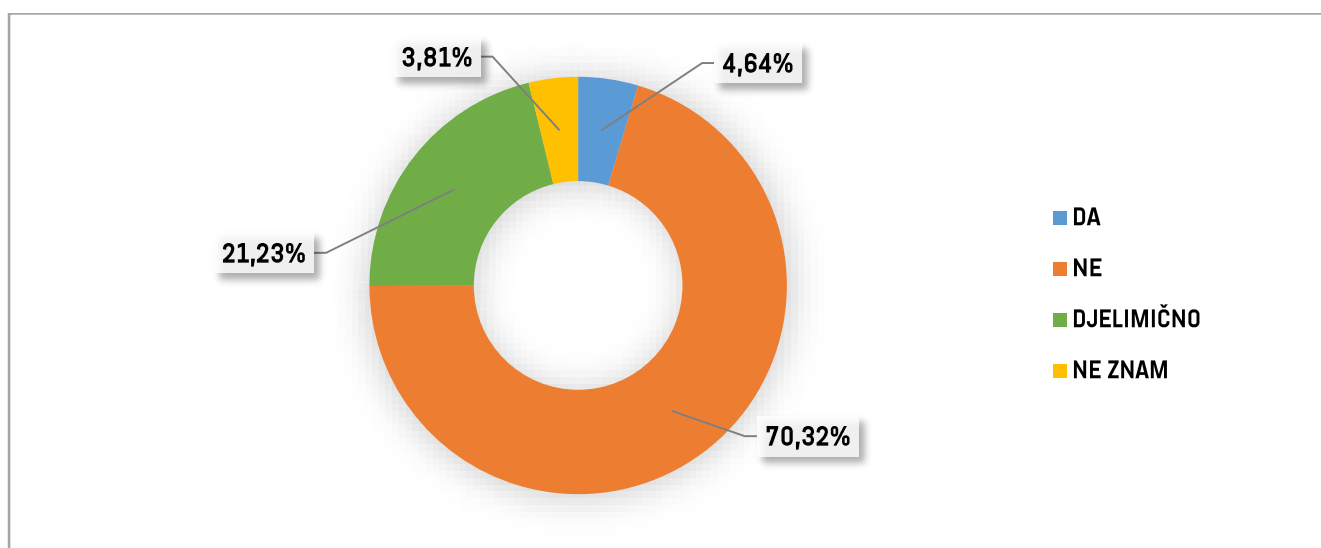
Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Grafik 10. Molimo Vas da označite u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete s navedenim tvrdnjama.

Da li smatrate da pravni organi države adekvatno sankcioniraju poslodavca u slučaju povrede prava radnika?

Nakon pitanja o općenitim stavovima ispitanika na temu poštovanja prava radnika, postavljeno im je pitanje da li smatraju da pravni organi države adekvatno sankcioniraju poslodavca u slučaju povrede prava radnika, gdje je njih 70,32% odgovorilo s „ne“, a 21,23% djelimično smatra da pravni organi države adekvatno sankcioniraju poslodavca u slučaju povrede prava radnika. Svega 4,64% ispitanika smatra da pravni organi države adekvatno sankcioniraju poslodavca u slučaju povrede prava radnika.

Grafik 11. Da li smatrate da pravni organi države adekvatno sankcioniraju poslodavca u slučaju povrede prava radnika?

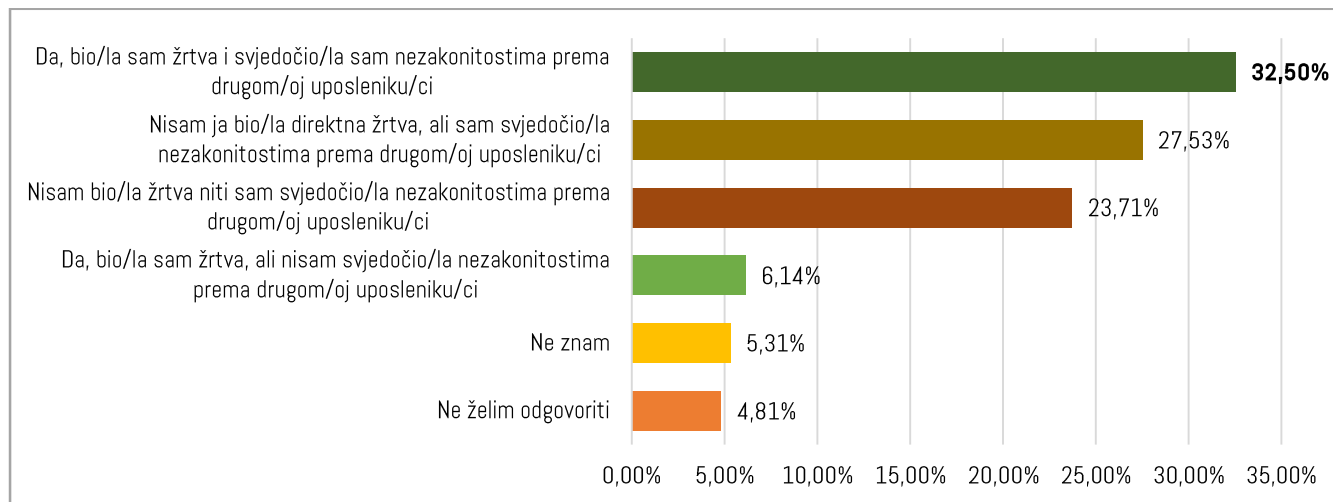

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Jeste li ikada Vi lično bili žrtva ili ste svjedočili nezakonitom djelovanju poslodavca prema drugom uposleniku?

Zabrinjavajuća je informacija da 1/3 ispitanika, tačnije njih 32,50%, izjavljuje da su bili žrtva i da su svjedočili nezakonitostima prema drugim uposlenicima. Prema spolnoj strukturi ispitanika koji su se izjasnili da su bili žrtva ili svjedočili nezakonitostima prema drugim uposlenicima, 78,60% su žene, a preostalih 21,40% su muškarci. Nadalje, njih 27,53% navodi da nisu bili direktna žrtva, ali da jesu svjedočili nezakonitostima prema drugim uposlenicima.

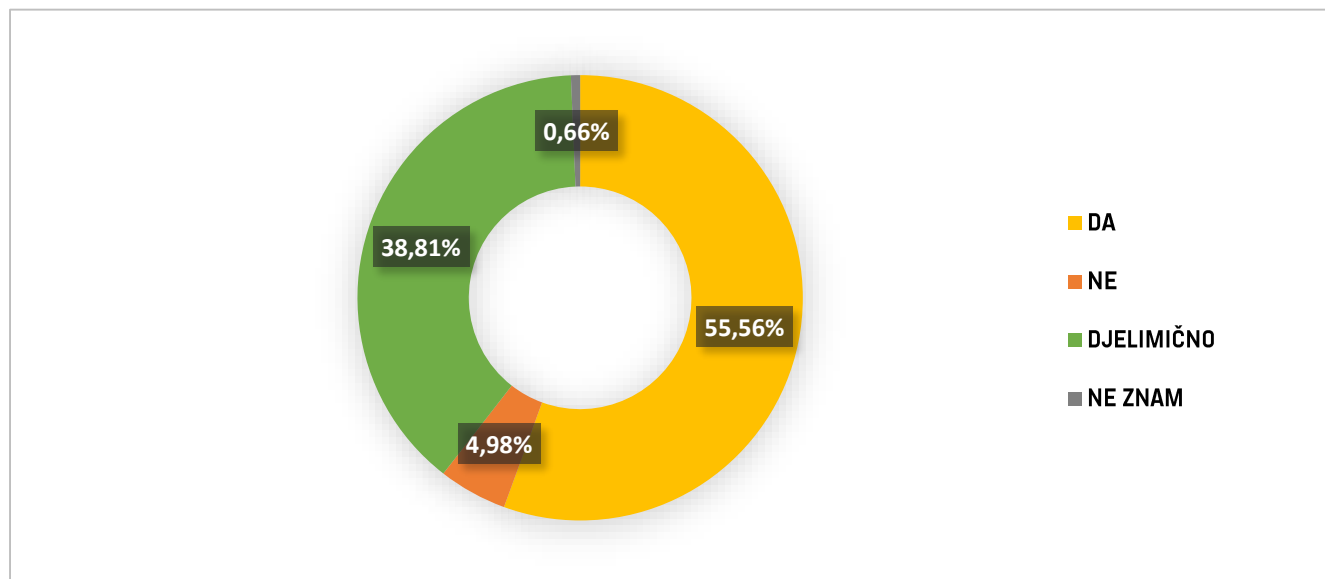
Grafik 12. Jeste li ikada Vi lično bili žrtva ili ste svjedočili nezakonitom djelovanju poslodavca prema drugom uposleniku?

Jeste li upoznati s pravima radnika?

Na pitanje o upoznatosti s pravima radnika, 55,56% ispitanika je odgovorilo da su upoznati s pravima radnika, 38,81% da su djelimično upoznati, a 4,98% je odgovorilo da nije upoznato.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Grafik 13. Jeste li upoznati s pravima radnika?

Prilikom zaposlenja na trenutno radno mjesto (ili na posljednje radno mjesto ako ste trenutno bez posla), da li Vas je i s kojim od ispod navedenih dokumenata poslodavac upoznao?

Kroz istraživanje se nastojalo doći do podataka o upoznavanju zaposlenika s različitim dokumentima pri stupanju u radni odnos, odnosno o tome da li su i u kojoj mjeri poslodavci izvršili tu obavezu prema svojim zaposlenicima, a 36,32% ispitanika je navelo da ih je poslodavac upoznao s dokumentima koji uređuju prava radnika (Zakon o radu, kolektivni ugovori itd.), zatim 30,68% ispitanika navodi da ih je poslodavac upoznao s dokumentima koji se tiču poslovne etike (etički kodeks, antikorupcijske mjere i sl.).

Čak 22,89% ispitanika tvrdi da u preduzeću u kojem rade ili su radili ne postoji praksa upoznavanja zaposlenika s ovakvom vrstom dokumenata. **Važno je navesti da je 10,78% ispitanika koji su učestvovali u ovom istraživanju poslodavac upoznao s dokumentima koji uređuju zaštitu ljudskih prava.**

U kategoriji ostalih odgovora, kojih je bilo ukupno 1,99%, izdvojit ćemo nekoliko relevantnih:

„Ugovor o tajnosti podataka.“ (Žensko; Privatno inozemno preduzeće)

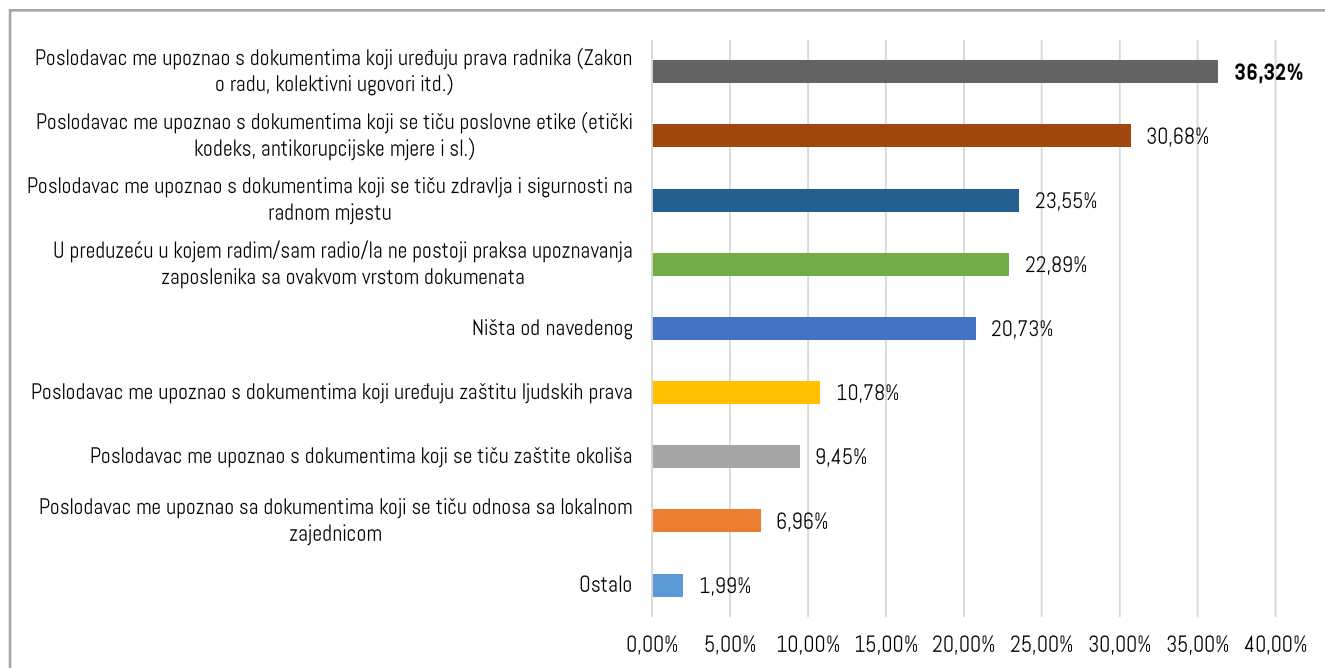
„Sama sam se upoznala, poslodavac nikada ne bi.“ (Žensko; Državno preduzeće)

„Radim u kadrovima, tako da sam upoznata sa svim propisima koji regulišu prava radnika.“ (Žensko; Državno preduzeće)

„Ja sam poslodavac i imam praksu da upoznam radnike s njihovim pravima.“ (Žensko; Privatno domaće preduzeće)

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Grafik 14. Prilikom zaposlenja na trenutno radno mjesto (ili na posljednje radno mjesto ako ste trenutno bez posla), da li Vas je i s kojim od ispod navedenih dokumenata poslodavac upoznao?

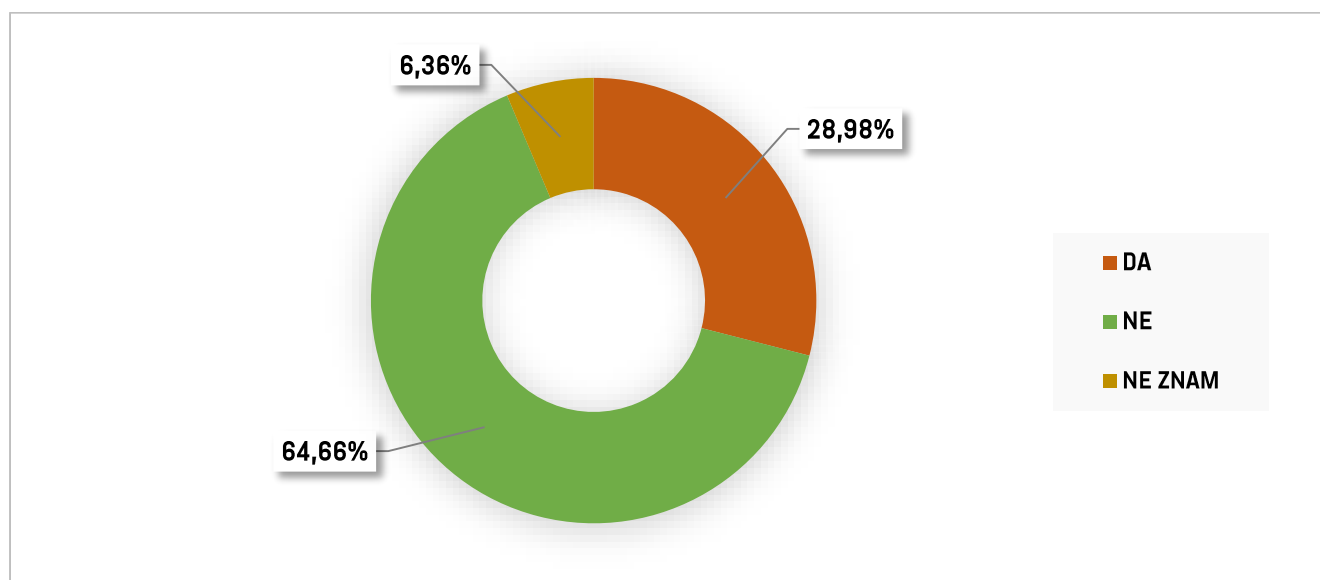
Ovaj projekat finansira
Evropska unija

III: PRISTUP PRAVNIM LIJEKOVIMA ZA ŽRTVE POVREDE LJUDSKIH PRAVA POVEZANE S POSLOVNIM SEKTOROM

Postoji li u preduzeću u kojem trenutno radite (ili ste prethodno radili ako ste trenutno bez posla) organizirana grupa za zaštitu prava radnika ili sindikat radnika?

Na ovo pitanje su odgovarali ispitanici koji su trenutno zaposleni ili su ranije bili zaposleni. Ukupno 64,66% ispitanika je odgovorilo da u preduzeću u kojem rade ili su radili ne postoji organizirana grupa za zaštitu prava radnika ili sindikat radnika.

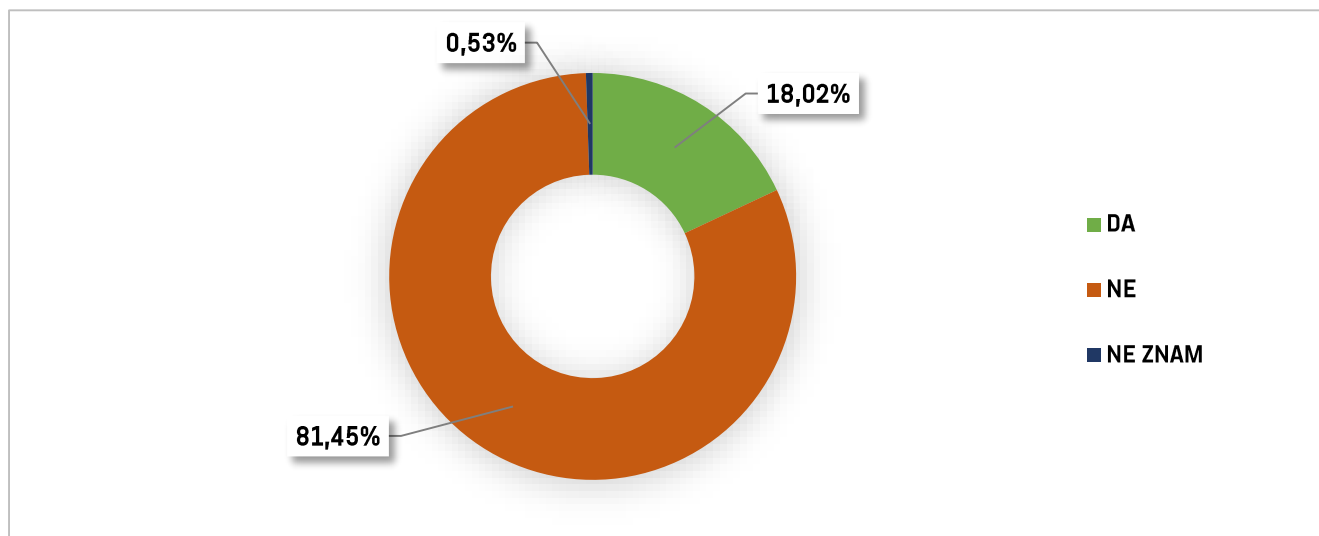
Grafik 15. Postoji li u preduzeću u kojem trenutno radite (ili ste prethodno radili ako ste trenutno bez posla) organizirana grupa za zaštitu prava radnika ili sindikat radnika?

Jeste li (ili ste bili na prethodnom radnom mjestu, ako ste trenutno bez posla) član nekog sindikata ili organizirane grupe za zaštitu prava radnika unutar preduzeća?

Na ovo pitanje su odgovarali učesnici koji su zaposleni ili su ranije bili zaposleni. Ukupno 81,45% ispitanika je odgovorilo da nije član ili članica nekog sindikata ili organizirane grupe za zaštitu prava radnika unutar preduzeća, dok je 18,02% ispitanika odgovorilo potvrdno na ovo pitanje.

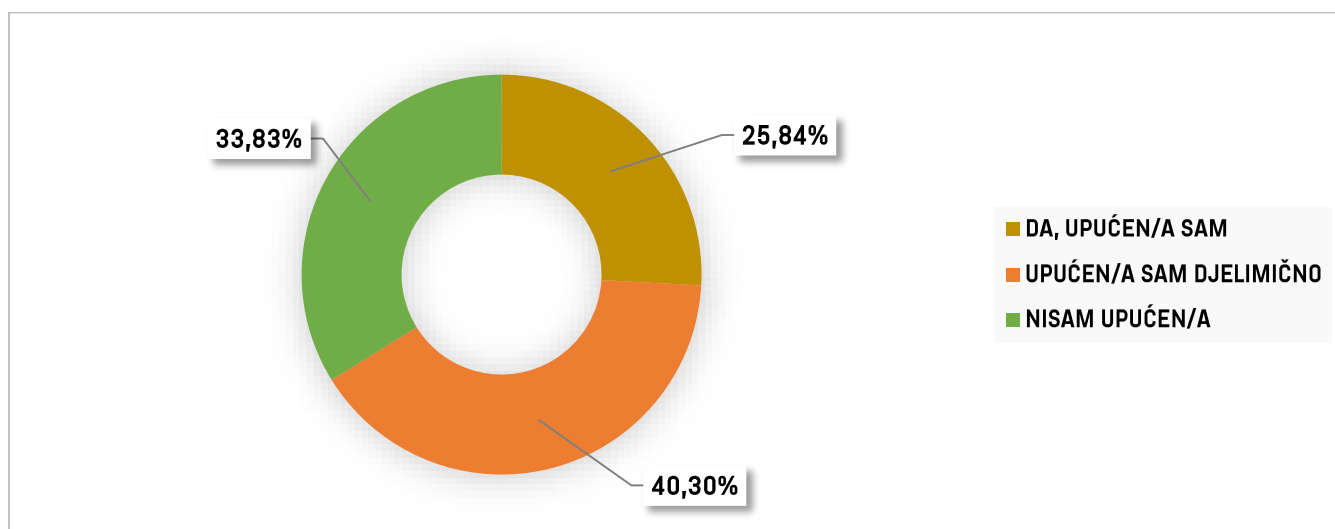
Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Grafik 16. Jeste li (ili ste bili na prethodnom radnom mjestu, ako ste trenutno bez posla) član nekog sindikata ili organizirane grupe za zaštitu prava radnika unutar preduzeća?

Znate li po kojem osnovu zaposlenik može pokrenuti postupak protiv preduzeća?

Ukupno je 40,30% ispitanika odgovorilo da je djelimično upućeno u to po kojem osnovu zaposlenik može pokrenuti postupak protiv preduzeća, dok je više od 1/3 ispitanika, odnosno 33,83%, odgovorilo da nije upućeno u te procedure. Preostalih 25,84% ispitanika je odgovorilo potvrdno, odnosno da su upućeni u to po kojem osnovu zaposlenik može pokrenuti postupak protiv preduzeća u slučaju narušavanja nekog prava radnika.

Grafik 17. Znate li po kojem osnovu zaposlenik može pokrenuti postupak protiv preduzeća?

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Jeste li ikada pokrenuli postupak protiv preduzeća zbog narušavanja Vaših prava?

Učesnicima istraživanja je postavljeno pitanje da li su ikada pokrenuli postupak protiv preduzeća zbog narušavanja njihovih prava. Procentualno najveći broj odgovora, ili 46,60%, jeste da ispitanici nisu imali potrebu pokretati postupak protiv preduzeća. Ukupno je 13,60% ispitanika odgovorilo da su namjeravali pokrenuti postupak, ali da su odustali zbog straha od posljedica. Od ukupnog broja ispitanika, njih **6,80% je pokrenulo postupak protiv preduzeća**, a 3,98% ispitanika nije željelo dati odgovor na postavljeno pitanje.

U kategoriji ostalih odgovora, kojih je bilo ukupno 1,66%, izdvojit ćemo nekoliko relevantnih:

„Namjeravao, ali sam odustao zbog prelaska na drugi posao.“ (Muško; Privatno domaće)

„Nisam, ali ću pokrenuti ako bude potrebe.“ (Žensko; Kombinacija domaćeg i inozemnog)

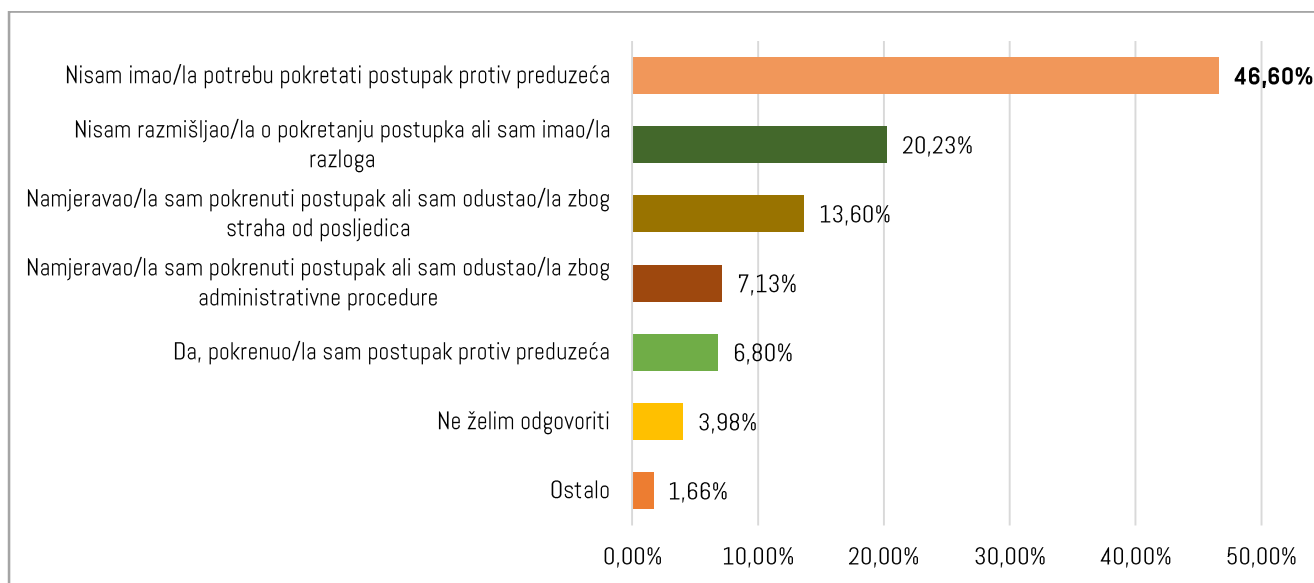
„Pokrenuli smo postupak protiv lokalne samouprave, općine.“ (Žensko)

„Nikada moji zaposlenici nisu pokrenuli postupak protiv preduzeća.“ (Žensko; Privatno domaće)

„Radim 1.5 godinu u ovoj fabrici i nije bilo direktnih primjedbi, a sad ću biti smijenjen što radim svoj posao ispravno i smanjit će mi se plata, a radim nezahvalan posao osiguranje kvaliteta.“ (Muško; Kombinacija domaćeg i inozemnog)

„Uskoro pokrećem.“ (Žensko; Državno)

„Kad više nisam mogla izdržati stanje i situaciju na poslu, dala sam otkaz, da bi me na to gazda pitao 'gdje bježim'.“ (Žensko; Privatno domaće)

Grafik 18. Jeste li ikada pokrenuli postupak protiv preduzeća zbog narušavanja Vaših prava?

Od ukupno 6,80% ispitanika koji su se izjasnili da su pokrenuli postupak protiv preduzeća, u spolnoj strukturi nalazi se zanimljiv podatak da je čak 80,49% žena, a preostalih 19,51% su muškarci ti koji su pokrenuli postupak protiv preduzeća. Shodno rezultatima ovog istraživanja i podatku od 60,98% više žena u odnosu na muškarce koje su pokrenule postupak, može se zaključiti da se žene više odlučuju na pokretanje postupka protiv preduzeća u slučaju kršenja njihovih prava.

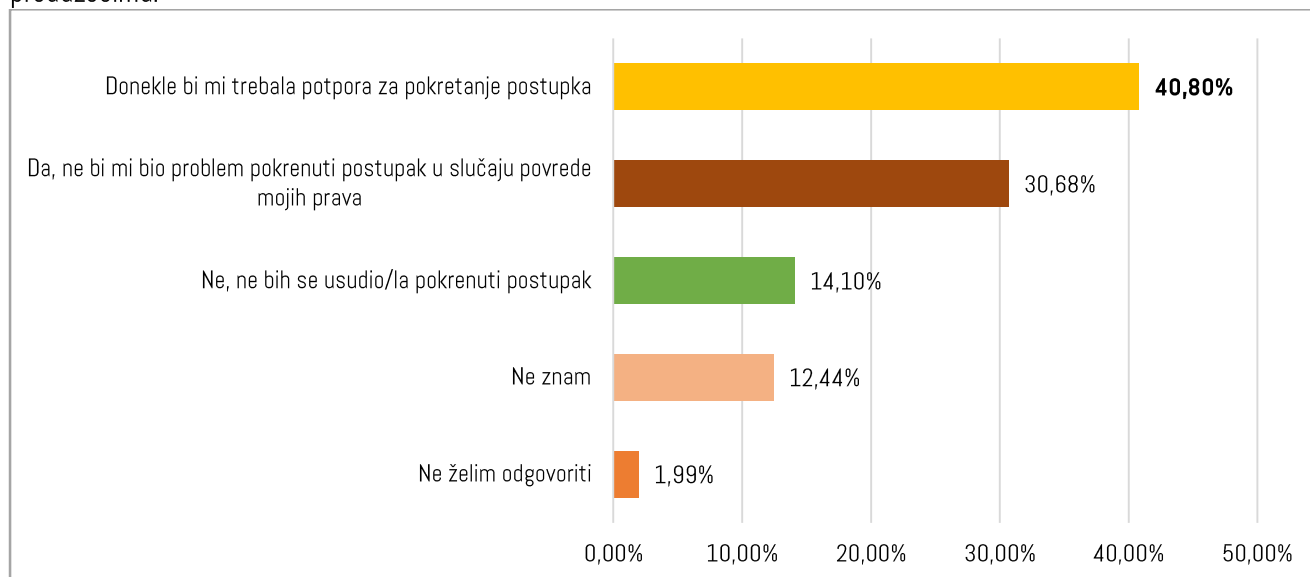

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Da li biste u slučaju povrede svojih prava pokrenuli pravni postupak protiv preduzeća?

Na pitanje da li bi u slučaju povrede njihovih prava pokrenuli pravni postupak protiv preduzeća, 40,80% ispitanika je odgovorilo da bi im donekle trebala podrška za pokretanje postupka. Ukupno 30,68% ispitanika je odgovorilo s „da“, odnosno da im ne bi bio problem pokrenuti postupak u slučaju povrede njihovih prava. Od ukupnog postotka ispitanika koji su se izjasnili da bi pokrenuli postupak u slučaju povrede njihovih prava, 27,03% njih je zaposleno u državnim preduzećima.

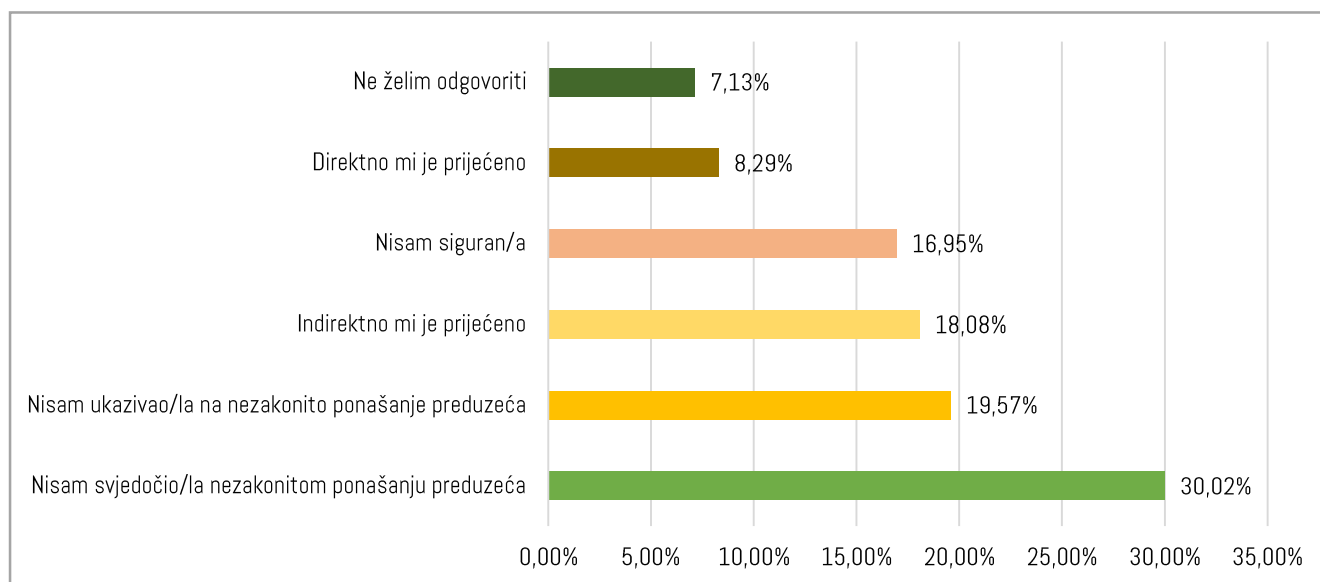
Grafik 19. Da li biste u slučaju povrede svojih prava pokrenuli pravni postupak protiv preduzeća?

Jeste li ikada zaprimili prijetnju u slučaju da ste ukazali ili željeli ukazati na nezakonito ponašanje preduzeća?

Na posljednje pitanje koje je postavljeno ispitanicima njih 30,02% je odgovorilo da nisu svjedočili nezakonitom ponašanju preduzeća, 19,57% da nisu ukazivali na nezakonito ponašanje preduzeća. **Čak 18,08% ispitanika je navelo da im je indirektno prijećeno jer su ukazali ili željeli ukazati na nezakonito ponašanje preduzeća, a njih 8,29% navodi da im je direktno prijećeno iz istih razloga.**

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Grafik 20. Jeste li ikada zaprimili prijetnju u slučaju da ste ukazali ili željeli ukazati na nezakonito ponašanje preduzeća?

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Aneks A – Upitnik

Istraživanje o stavovima građana o poštovanju ljudskih prava u privrednom sektoru

Institut za razvoj mladih KULT u saradnji s Udruženjem poslodavaca FBiH, a uz finansijsku podršku Evropske unije, provodi inicijativu "Poboljšanje ljudskih prava u privrednom sektoru". U okviru ove inicijative nastojimo ispitati stavove i mišljenja građana u BiH o poštovanju ljudskih prava u privrednom sektoru.

Upitnik se sastoji od **20** pitanja zatvorenog tipa s ponuđenim odgovorima. Za popunjavanje ovog upitnika trebat će Vam manje od **10** minuta.

Važno je napomenuti da je upitnik u potpunosti anonimn te identitet osobe koja popuni upitnik ne može nikako biti otkriven. Molimo Vas da ponudite iskrene odgovore na pitanja.

Napomena: imenice koje se odnose na osobe bez obzira na njihov gramatički rod podrazumijevaju oba prirodna roda, odnosno spola.

Hvala Vam na učešću i izdvojenom vremenu za popunjavanje ovog upitnika.

Demografski podaci

1. Spol:

- Muško
- Žensko
- Ostalo
- Ne želim odgovoriti

2. Recite nam koji je najviši stepen obrazovanja koji ste završili.

(Ovdje mislimo na posljednji završen nivo obrazovanja. Ako ste trenutno student, izaberite onaj stepen obrazovanja koji ste posljednji završili prije nego što ste upisali ovaj koji trenutno pohađate. Ako ste završili više od jedne škole/studija, odaberite najviši akademski stepen.)

- Bez formalnog obrazovanja
- Nezavršena osnovna škola
- Završena osnovna škola
- Završena srednja škola – trogodišnja
- Završena srednja škola – četverogodišnja
- Završena viša škola – 2 godine dodatnog obrazovanja nakon srednje škole
- Završen fakultet (četverogodišnji ili trogodišnji studij)
- Magisterij (magistar nauka ili master)
- Doktorat
- Ne želim odgovoriti

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

3. Koji je Vaš radni status?
 - Zaposlen po ugovoru o radu
 - Zaposlen po ugovoru o djelu
 - Zaposlen bez bilo kakvog ugovora
 - Trenutno sam nezaposlen, ali sam ranije bio zaposlen
 - Nikada nisam bio zaposlen
 - Ne želim odgovoriti

4. Oblik vlasništva preduzeća gdje ste zaposleni (ili ste prethodno bili zaposleni ako ste trenutno bez posla). (Ako je u pitanju br. 3 odabrani odgovor „Nikada nisam bio zaposlen“, ovo se pitanje ne prikazuje.)
 - Privatno domaće
 - Privatno inozemno
 - Kombinacija domaćeg i inozemnog
 - Državno
 - Inozemne organizacije, institucije i fondacije
 - Nešto drugo

5. Odaberite oblast privredne djelatnosti u kojoj ste zaposleni (ili ste prethodno bili zaposleni ako ste trenutno bez posla). (Ako je u pitanju br. 3 odabrani odgovor „Nikada nisam bio zaposlen“, ovo se pitanje ne prikazuje.)
 - Prerađivačka industrija
 - Ostale uslužne djelatnosti
 - Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala
 - Građevinarstvo
 - Informacije i komunikacije
 - Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
 - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
 - Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov
 - Prijevoz i skladištenje
 - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)
 - Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
 - Umjetnost, zabava i rekreacija
 - Obrazovanje
 - Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite
 - Nešto drugo

6. Da li se nešto promijenilo u Vašoj radnoj dinamici tokom pandemije koronavirusa? (Ekskluzivne opcije: Prije pandemije koronavirusa bio sam bez posla; Ništa se nije promijenilo; Privremeno sam ostao bez posla; Trajno sam ostao bez posla.) Izaberite više odgovora:
 - Prije pandemije koronavirusa bio sam bez posla
 - Ništa se nije promijenilo
 - Radim skraćeno radno vrijeme
 - Povećan mi je obim posla
 - Privremeno sam ostao bez posla

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

- Trajno sam ostao bez posla
- Plaća mi je umanjena
- Nešto drugo (upišite):

Stub I: Dužnost države da zaštiti ljudska prava

7. Kako biste ocijenili ostvarivanje prava radnika u BiH?

	Potpuno se ne slažem	Donekle se ne slažem	Donekle se slažem	Potpuno se slažem	Ne znam	Ne želim odgovoriti
Generalno, uposlenici u svim preduzećima u BiH ostvaruju jednaka prava.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Žene i muškarci u BiH ostvaruju jednaka prava na tržištu rada.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Žene i muškarci u BiH su jednako plaćeni za istu poziciju (posao) i isti nivo odgovornosti.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osobe s invaliditetom u BiH ostvaruju jednaka prava radnika kao i ostale osobe na tržištu rada.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. Način zapošljavanja u ispod navedenim preduzećima je pravičan za sve građane.

	Potpuno se ne slažem	Donekle se ne slažem	Donekle se slažem	Potpuno se slažem	Ne znam	Ne želim odgovoriti
Privatno domaće	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Privatno inozemno	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kombinacija domaćeg i inozemnog	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Državno	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Inozemne organizacije, institucije i fondacije	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Postojeće zakonske regulative u BiH pružaju adekvatnu pravnu zaštitu.

	Potpuno se ne slažem	Donekle se ne slažem	Donekle se slažem	Potpuno se slažem	Ne znam	Ne želim odgovoriti
Radnika	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zajednice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Okoliša	☐	☐	☐	☐	☐	☐

STUB II: Obaveza poslovnog sektora da poštuje ljudska prava

10. Molimo Vas da označite u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete s ispod navedenim tvrdnjama.

	Potpuno se ne slažem	Donekle se ne slažem	Donekle se slažem	Potpuno se slažem	Ne znam	Ne želim odgovoriti
Preduzeća u BiH poštuju prava radnika.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Preduzeća u BiH su odgovorna prema zajednici.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Preduzeća u BiH su odgovorna prema okolišu.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. Smatrate li da pravni organi države adekvatno sankcioniraju poslodavca u slučaju povrede prava radnika?

- Da
- Ne
- Djelimično
- Ne znam

12. Jeste li ikada Vi lično bili žrtva ili ste svjedočili nezakonitom djelovanju poslodavca prema drugom uposleniku?

- Da, bio sam žrtva i svjedočio sam nezakonitostima prema drugom uposleniku
- Da, bio sam žrtva, ali nisam svjedočio nezakonitostima prema drugom uposleniku
- Nisam ja bio direktna žrtva, ali sam svjedočio nezakonitostima prema drugom uposleniku
- Nisam bio žrtva niti sam svjedočio nezakonitostima prema drugom uposleniku
- Ne znam
- Ne želim odgovoriti

STUB III: Pristup pravnim lijekovima za žrtve povrede ljudskih prava povezane s poslovnim sektorom

13. Jeste li upoznati s pravima radnika?

- Da
- Ne
- Djelimično
- Ne znam

14. Prilikom zaposlenja na trenutno radno mjesto (ili na posljednje radno mjesto ako ste trenutno bez posla) da li Vas je i s kojim od ispod navedenih dokumenata poslodavac upoznao? (Ako je u pitanju br. 3 odabrani odgovor „Nikada nisam bio zaposlen“, ovo se pitanje ne prikazuje.) Izaberite više odgovora:

- Poslodavac me je upoznao s dokumentima koji uređuju prava radnika (Zakon o radu, kolektivni ugovori itd.)

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

- Poslodavac me je upoznao s dokumentima koji se tiču zdravlja i sigurnosti na radnom mjestu
- Poslodavac me je upoznao s dokumentima koji se tiču poslovne etike (etički kodeks, antikorupcijske mjere i sl.)
- Poslodavac me je upoznao s dokumentima koji se tiču zaštite okoliša
- Poslodavac me je upoznao s dokumentima koji uređuju zaštitu ljudskih prava
- Poslodavac me je upoznao s dokumentima koji se tiču odnosa s lokalnom zajednicom
- U preduzeću u kojem radim/sam radio ne postoji praksa upoznavanja zaposlenika s ovakvom vrstom dokumenata
- Ništa od navedenog
- Nešto drugo (upišite):

15. Postoji li u preduzeću u kojem trenutno radite (ili ste prethodno radili ako ste trenutno bez posla) organizirana grupa za zaštitu prava radnika ili sindikat radnika? (Ako je u pitanju br. 3 odabrani odgovor „Nikada nisam bio zaposlen“, ovo se pitanje ne prikazuje.)

- Da
- Ne
- Ne znam

16. Jeste li (ili ste bili na prethodnom radnom mjestu, ako ste trenutno bez posla) član nekog sindikata ili organizirane grupe za zaštitu prava radnika unutar preduzeća? (Ako je u pitanju br. 3 odabrani odgovor „Nikada nisam bio zaposlen“, ovo se pitanje ne prikazuje.)

- Da
- Ne
- Ne znam

17. Znete li po kojem osnovu zaposlenik može pokrenuti postupak protiv preduzeća?

- Da, upućen sam
- Upućen sam djelimično
- Nisam upućen

Sljedeća pitanja odnose se na sve situacije u kojima su Vaša ljudska prava (pravo na čist okoliš, pravo na zaštitu privatnosti, pravo na ličnu sigurnost, pravo na imovinu i bilo koje drugo pravo) mogla biti ugrožena od strane nekog preduzeća.

18. Jeste li ikada pokrenuli postupak protiv preduzeća zbog narušavanja Vaših prava?

- Da, pokrenuo sam postupak protiv preduzeća
- Namjeravao sam pokrenuti postupak, ali sam odustao zbog straha od posljedica
- Namjeravao sam pokrenuti postupak, ali sam odustao zbog administrativne procedure
- Nisam razmišljao o pokretanju postupka, ali sam imao razloga
- Nisam imao potrebu pokretati postupak protiv preduzeća
- Ne želim odgovoriti
- Nešto drugo (upišite):

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

19. Da li biste u slučaju povrede svojih prava pokrenuli pravni postupak protiv preduzeća?

- Da, ne bi mi bio problem pokrenuti postupak u slučaju povrede mojih prava
- Da, ali bi mi donekle trebala potpora za pokretanje postupka
- Ne, ne bih se usudio pokrenuti postupak
- Ne znam
- Ne želim odgovoriti

20. Jeste li ikada zaprimili prijetnju u slučaju da ste ukazali ili željeli ukazati na nezakonito ponašanje preduzeća?

- Nisam svjedočio nezakonitom ponašanju preduzeća
- Nisam ukazivao na nezakonito ponašanje preduzeća
- Direktno mi je prijećeno
- Indirektno mi je prijećeno
- Nisam siguran
- Ne želim dogovoriti

Hvala Vam na učešću i izdvojenom vremenu za popunjavanje ovog upitnika!

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Institut za
razvoj mladih KULT

Institut za razvoj mladih KULT
Ul. 4. viteške brigade 34-36
71210 Ilidža
Bosna i Hercegovina
T: centrala: +387 33 778 778
F: +387 33 778 779
<http://www.mladi.org>

